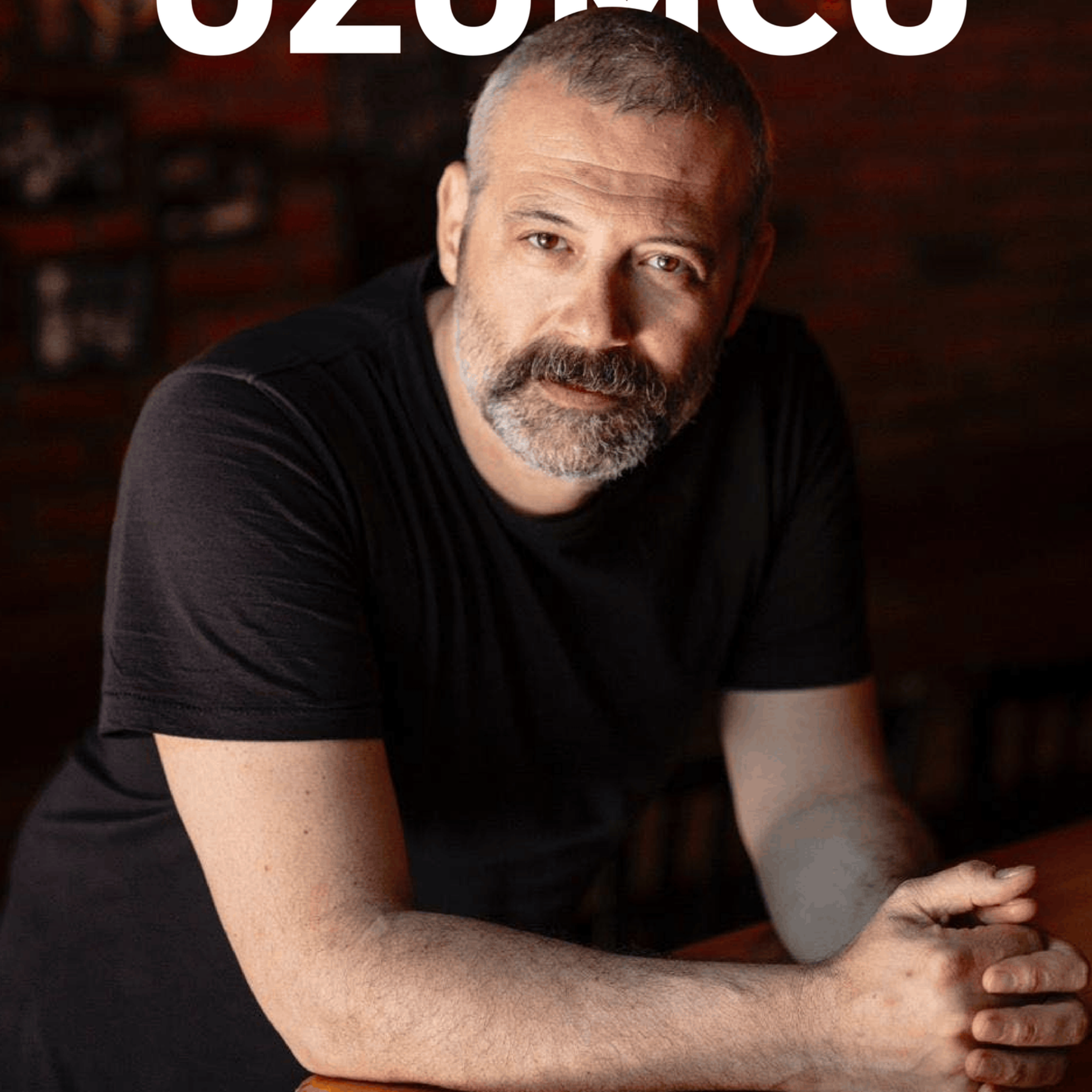

RÖPORTAJ

UMUT ÖREN - BERRAK SOLMAZ

LEVENT ÜZÜMCÜ

Çocukluğunuzu düşündüğünüzde aklınıza gelen ilk anı hangisi? O yıllarda yaşadığınız deneyimlerin, bugün oyunculunuza veya sahneye bakışınıza etkisi oldu mu?

İple bağladığım bir oyuncak arabayı çekerken çocukluğun getirdiği enerjiyle duran bir süt kamyonuna yüzümü çarpmışım. Bornova'da olmuştu, sanıyorum bu ilk hatırladığım anım. Ben bu olayı yaşadığımda henüz kız kardeşim de kuzenlerim de dünyaya gelmemişti. 2-3 yaşlarımdaydım sanırım. Kan içinde kalmışım, hatırlıyorum. Zannediyorum travmatik olduğu için aklımda kaldı. Çocukluk bir insanın ana vatanıdır, o ana vatanın sağlıklı ve güvenli olması çok önemlidir. Dolayısıyla çocukluk travmalarının insan hayatında önemli etkileri oluyor. Oyunculuk duyguyla yapılan bir iş ancak herkes için geçerli bu. Biraz sana hayattan ne kaldığıyla, senin ne öğrendiğinle alakalı. Elindeki duygu ve hafıza materyali ile deli de doktor da çöpçü de oyuncu da olabilirsin aslında. Başka oyunlar, başka oyuncular, hayat tecrübeleri, öğrendiklerimiz, öğrendiklerimize kattıklarımız bizi şekillendiriyor. Hayatın çeşitli merhalelerinden geçerek bugünlere geliyoruz. Hepimiz yaşıyoruz bu hayatı, o da insana bir şeyler katıyor.

İzmir'den İstanbul'a, ardından Los Angeles Film Okulu'na uzanan bir eğitim yolunuz var. Farklı şehirlerde, farklı kültürlerde yaşamak ve eğitim almak size mesleki ve insani olarak neler kattı ve vizyonunuzu nasıl şekillendirdi?

Dünyada yaşayan herkesin başka ülkeleri görmesi, kendi ülkesini başka ülkelerle karşılaştırması, o memleketlerin doğasını, iklimini, insanını tanıması çok önemli bir şey. Sadece oyunculukla ilgili değil, insanın yaşam kültürüyle ilgili bir konudan bahsediyorum. Turizmi çok önemli görüyorum. Kapitalist anlamda değil tabii. İnsanların başka insanlarla tanışması anlamında söylüyorum. Ne kadar fazla insan ve farklı kültürle tanışırsak, bunun hayatımıza o kadar olumlu katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Oyunculuğa ilk başladığınız yıllarda sizi bu mesleğe bağlayan motivasyon neydi?

Sanıyorum hayata bakış açım... Düşünsenize, bir banka memuru karşısındaki kişiye işlem makbuzunu iletirken dünya görüşünü paylaşmıyor, paylaşamıyor. Sanat aracılığıyla hem mesleğini yapıp hem de inandığın dünyayı söyleyebilirsiniz. Sanatın böyle bir gücü ve özelliği var. Ben bunu çok kıymetli buluyorum.

Tiyatro repertuvarınıza baktığımızda Shakespeare'den Necip Fazıl'a, Orwell'den Çehov'a uzanan çok geniş bir yelpaze var. Bu kadar farklı metinler arasında rol alırken sizi yönlendiren kriterler neler? Metin seçiminde sizi yakalayan ne oluyor?

Ödenekli tiyatrolarda görev alacağınız metni her zaman seçemezsiniz. Elbette bir teklif gelir ancak bu teklif, aklınızda hiç olmayan bir rolle ilgili olabilir. Tiyatroda rol alırken canlandırdığınız karakterle de tanışırsınız. Yaklaşık 16 yıl önce Aleksandar Popovski'nin yönettiği 'Tehlikeli İlişkiler' oyununda çalışmışım. Aklımın ucundan dahi geçmeyen bir işti. Benim gibi yaşamayan, hatta tam tersi bir hayat süren birini anlamaya ve davranışlarının nedenlerini çözmeye çalışmışım. Özel tiyatromda yaptığım çalışmalarda da süreci rol üzerinden değil oyunun bütünü üzerinden ele alıyorum. Bir oyunun toplum üzerinde ne kadar etkili olacağı, dünyaya ne söylediği, günümüze ne kadar ışık tuttuğu gibi özelliklerine bakarak repertuvara alıyorum.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda genel sanat yönetmenliği görevini sürdürüyorsunuz, buraya geliş süreciniz ve şehir tiyatrolarının çalışmaları hakkında bilgi alabilir miyiz?

İzmir Şehir Tiyatroları genel sanat yönetmenliğine gelmekteki amacım doğduğum, büyüdüğüm ve kendimi borçlu hissettiğim İzmir'e borcumu ödemekti. Piyasada kendi tiyatromda çalışmak bana çok daha geniş ve rahat bir dünya sunuyordu açıkçası ancak ben hayatı mücadele olarak tanımlayan biriyim. Sürekli kimsenin elini taşın altına sokmamasından, mücadele etmemesinden yakınıyoruz. Bir şeyleri değiştirmek ve mücadele etmek için birçok şeyden vazgeçerek İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'na geldim. Bu nedenle yaptığımız işten tatmin olmak benim için çok önemli. Seyircimizin ve birlikte çalıştığımız arkadaşlarımızın mutluluk duyacağı oyunları sahnelemeye çalışıyoruz. Repertuvarımızı bu şekilde oluşturuyoruz. Hayatta biraz aceleci bir tavrım vardır, burada da bu şekilde çalışıyorum işin aslı.

Avrupa Yakası dizisindeki Cem Onaran karakteri hâlâ Türkiye'nin hafızasında. Bir oyuncu olarak böyle bir karakterle eşleşmek sizi nasıl etkiliyor? Bu durum oyunculuk yaklaşımınızı veya seçimlerinizi değiştirdi mi?

Seçimlerime, aldığım kararlara dair hiçbir şeyi değiştirmedim. Bana biçilmiş bir kaftan vardı, bir rol, bir tip ancak ben kendimi ona sığacak yapıda hissetmiyordum. Bu nedenle hem bu algıyı kırmak hem de farklı rollerde kendimi ifade edebilmek için Avrupa Yakası'nın hemen ardından 'Abim' filmini çektim. Elbette tanınmanın, halkın teveccühüne sahip olmanın artıları her zaman oldu. Biz konservatuvara girdiğimizde hocalarımız "Eğer bu işten bir ev, bir araba bekliyorsanız yanlış bölüme geldiniz. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi aşağıda." demişlerdi. Böyle bir beklentim yoktu, nohut oda bakla sofa yaşarım diye düşünüyordum ki gene de öyle yaşadım.

Sanatın toplumsal sorumluluğu sizin için ne ifade ediyor? Bir sanatçı sadece çalışmalarıyla mı var olmalı yoksa toplumsal olaylarda da aktif duruş göstermeli midir?

Tanınan birinin gelişen olaylarla ilgili söyledikleri merak edilir, kimi zaman da dinlenir. İçinde bulunduğumuz düzende sanatçılara "Beni eleştirirsen, konuşursan tanınmana engel olurum. Tanınıyor dahi olsan her şeyi elinden alırım." diyor. Biraz buraya sıkışmış durumdayız. Bu nedenle tanınmak isteyen ya da tanınan arkadaşlarımdan çoğu susmayı tercih etti. Oysa kendi küçük dünyanızda, belli imtiyazlarla yaşayarak kendinizi güvende hissedebilirsiniz ancak kapınızı açıp çıktığınızda bu cehennemin, bu hukuksuzluğun ve bu insafsızlığın yaşandığı sokaklarla karşılaşsınız. Onlara bunu bir türlü anlatamadım. Edip Cansever'in dediği gibi "Gülemiyorsun ya, gülmek bir halk gülüyorsa gülmektir. Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet Abi." Bu kadar ülke gerçeklerinden kopuk bir şekilde, kendi cebini ve bekasını düşünerek yaşayan insanların hâlâ seyircinin teveccühünü görüyor olması beni bir hayli şaşırtıyor.

**Sosyal ve politik konularda aktif bir duruş sergiliyorsunuz.
Gezi Parkı süreci ve sonrasında aldığınız tavırlar sizin için
ne ifade ediyor?**

Kendi yaşadığım gençliği çocuklarımın yaşayamıyor olması beni çok üzüyor. Bu hepimiz için bir varoluş süreci aslında. Ben gençken de ülkede sorunlar vardı, örneğin beyaz Toroslar sokaklarda cirit atıyordu ancak biliyorduk ki hukuksuzluğun durmak zorunda kaldığı bir yer var. Birileri çıkıp bir yerde “dur” derdi. Şimdi ise bu kalmadı. Sadece Türkiye’de değil dünyada da bu durum geçerli... Öyle bir noktadayız ki, sanki bir şeyler bu ülkede denendi de şimdi ekonomi ve nüfus bakımından daha büyük ülkelerde uygulanıyor diye düşünmeden edemiyor insan ancak benim iki tane çocuğum var, dolayısıyla susamam. İsterim ki vatanlarını bu kadar çok seven bu iki genç rahat yaşayabilsin, gelecekleri daha aydınlık olsun. Karanlık fikirli, liyakatten uzaklaşmış, işlediği suçların hesabının sorulacağı korkusuyla davranan bir yönetim altında yaşamalarını istemiyorum. Ben hayatta kimseye yanlış yapmamaya çalışarak yaşıyorum. Susmak da zulmün parçası olmak demek, birilerinin yaptığı yanlışlara susarak buna ortak olamam. Bedeli oldu elbette bu tavrımın, daha da olacaktır ancak önemli değil, çünkü ben haklıyım.

Şehir Tiyatroları'ndan ihraç edilip geri dönmeniz hem kişisel hem profesyonel anlamda büyük bir kırılma. Bu süreçte yaşadığınız deneyimleri anlatır mısınız?

Ben İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan atılmadan önce devlet memuruydum ancak geri dönüşümdeki kadrom bu şekilde değildi. 657'ye tabii özel anlaşmalı devlet memurluğundan geri dönememek üzere atılmamla ilgili davam Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde devam ediyor. İSPER'de yevmiyeli oyuncuların da istihdam edildiği bir kadroda tekrar tiyatroya geri dönmüştüm. Tabii bu süreçte birlikte çalıştığım hiçbir arkadaşım, hiçbir yöneticim bana bu durumu hissettirmedi. İşime, çevreme özenim nedeniyle sanıyorum, geçmişte insanlar bana nasıl davranıyordusa aynı şekilde davranmayı sürdürdüler sağ olsunlar. Her zaman için o tiyatronun bir çivisiydim.

Biz bağımsız bir şekilde uzun zamandır var olmaya çalışıyoruz. Sırf pes etmeyelim diye sloganımızı “Pes etmeyenlerin dergisi” yaptık. Bunu sürekli kendimize söylüyoruz. Beş senedir uğraşıyoruz ve hayalimizdeki şeyi yapmaya başlayamadık bile, bu ülkede “bir tanıdığınız” yoksa işler inanılmaz ağır yürüyor. Sponsor bulamıyorsanız, kendi bütçenizle yapabilecekleriniz çok kısıtlı, maalesef hayal bile kuramıyorsunuz. Siz, çok daha ağır koşullardan geçmiş birisi olarak, pes etmemeyi nasıl başarıyorsunuz?

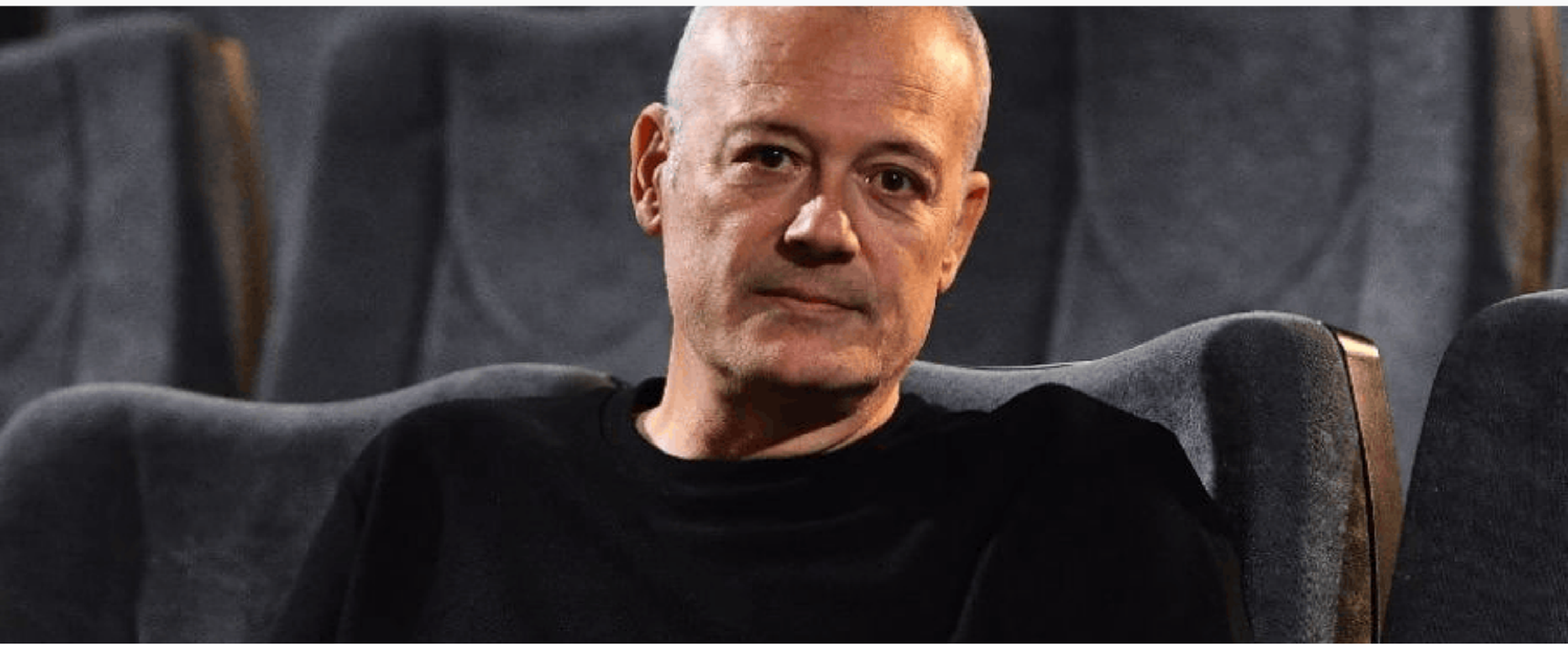
Türkiye'de kültür ve sanatı ne yazık ki yeterince yaygınlaştıramıyoruz. Bu hep böyleydi. İğneyle kuyu kazıyoruz. Ülkenin gerçeğinin bu olduğunu bilerek bu işe girdik. Ben Ardahan'da, Hakkari'de, Erzurum'da, Artvin'de, İzmir'de, Antakya'da, Samsun'da, Kırklareli'nde, Edirne'de, Montreal'de, Stockholm'de, Londra'da, Toronto'da sahneye çıktım. Gidebildiğim her yerde tiyatro yaptım. Türkiye'den altmış, yetmiş yıl önce ayrılmak zorunda kalmış İstanbullu bir Ermeni'nin, ailesini çatışmalarda kaybetmiş bir Kürt'ün, askerliğini Van'da yapmış Yozgatlı bir asteğmenin gözyaşlarıyla beni seyrettiğini gördüm. Bizler, bu toplumu oluşturanlar birbirimizle tanışsak birçok şeyi halledeceğiz. Bunun bilinçli bir şekilde önüne geçiyorlar. Yılmadan mücadele etmeye devam etmek, insanlarla tanışmayı sürdürmek gerekiyor. Açıkçası pes etmek, benim için ölmek demek. Gençler gelip “Levent Abi ben tiyatroyu çok seviyorum, ne yapmamı önerirsiniz?” dediğinde onlara tiyatroyu sevmeye devam etmelerini öğütlüyorum. Yaptığımız işe karşı içimizdeki sevgiyi diri tutmayı çok önemli buluyorum. Belki hayal ettiğimiz gibi olmayacak çabalarımızın sonucu, başaramayacağız ancak “Çabaladım, oradaydım, tırnaklarımla bir yere gelmeye çalıştım.” demek dahi çok büyük ayrıcalık.

**Bugün tiyatroya veya oyunculuğa adım atacak gençlere
hangi tavsiyelerde bulunurdunuz? Özellikle hangi
hatalardan uzak durmalarını önerirsiniz?**

Az önce sevmeye devam etmek gerektiğini söylemiştim ancak hatalarla ilgili birkaç şey söylemek isterim. Tiyatronun kendi ortamı içinde çok fazla dedikodu, arkadan konuşma olur maalesef. Gençlere bunların içinde yer almamalarını, çarkın bir parçası olmamalarını tavsiye ederim. Oyunculuğun basit, nevrotik ağlarına düşmemeleri, düşerlerse de bunların iş ilişkilerini etkilemesine izin vermemeleridir. Özünde samimiyet olan bu meslek, bu tür şeyleri kaldırmıyor. Eğer samimi olmazsan seyirciyi oynadığın role ve söylediğin söze ikna edemezsin. Onlarla ve birlikte çalıştığın arkadaşlarınla aradaki empati duygun yok olur. Tüm varlığıyla orada olman ve sahnede söylediğin sözlerin bilinciyle davranman gerekiyor. Saygıyla hem de çünkü saygıdan eksik kalırsan umuttan da eksik kalıyorsun, umuttan eksik kaldığında da mesleğinden eksik kalıyorsun.

**2026 yılında aynaya baktığınızda karşınızda nasıl bir Levent
Üzümcü görüyorsunuz? Kendinizle kısa bir konuşma
yapacak olsanız neleri itiraf ederdiniz?**

Vallahi 2026 yılında aynaya baktığımda yaşlanmış bir Levent görüyorum. Biraz bin bir suratlıyım. bıyık bırakınca farklı, sakalsız farklı, saçım kısayken farklı, uzunken farklı görünüyorum. Bambaşka bir görüntüm oluyor. Bunlarla oynayarak farklı farklı şekillerde görünmek çok da hoşuma gider. Bir şeyin sonunda değilim elbette ama 53 yaşına geldim. Dünya starı değilim. Bir ülkede tiyatro yapmaya, bu sanatın ağırlığını bilerek bunu yaygınlaştırmaya çalışan biriyim. Şu an bulunduğum nokta epey problemlili belki ancak mücadele alanı çok geniş bir yer. Bu nedenle de bugün bulunduğum yer biraz hoşuma da gidiyor. Burada bir oyuna alınacak tarhana çorbası için de, kurulacak bir atölye için de çaba gösteriyoruz. Hem bürokratik hem de sanatsal bir mücadele içindeyim anlayacağınız çünkü ben tiyatroya dair, tiyatronun nasıl yapılması gerektiğine, seyircinin nelere ilgi göstereceğine dair çok fazla düşündüm. Çalıştım ve öğrendim. Bunu biraz daha kıymetlendirmek ve lezzetlendirmek istiyorum.

Klişe sorumuz: 2026'da Mars'a götürölüyor olsanız bundan sonraki hayatınızı sadece bir yemek, bir film, bir albüm ve bir kitapla geçirecek olsanız hangi yemek, film, albüm ve kitabı seçerdiniz?

Yemek olarak etli taze fasülyeyi seçerim. Gabriel García Márquez'in 'Yüzyıllık Yalnızlık' kitabını, Pink Floyd'un 'The Dark Side of the Moon' albümünü ve Sergio Leone'nin yönetmenliğini yaptığı 'Bir Zamanlar Amerika' filmini yanımda götürmek isterim.